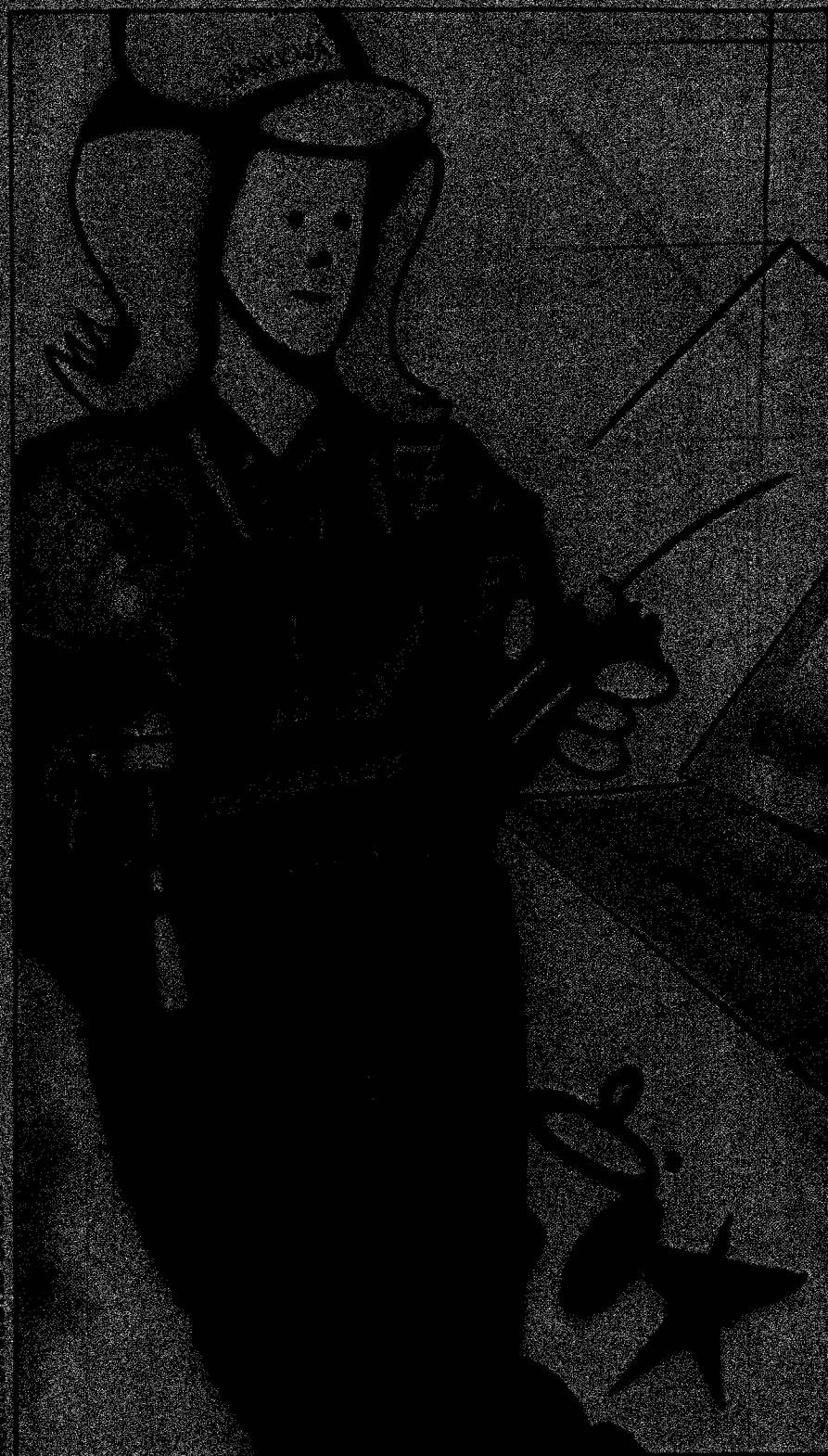
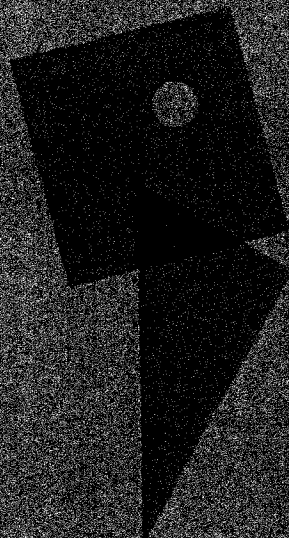

TYÖVÄEN ARKISTO

TOIMINTAKERTOMUS
1989

ALVA DIAMOND GREN

1. YLEISTÄ

●Arkiston 80-vuotisjuhlia vietettiin 12.9. Kuvassa juhluvieraista "Niin gimis on Hagis" -näyttelyyn liittyneessä torikahvilassa.

Vuosi 1989 oli työväenliikkeessä merkittävä vuosi, sillä hyvin monet työväenliikkeen järjestöt ja laitokset viettivät juhlavuottaan. Suomen Sosialidemokraattinen Puolue täytti 90 vuotta, Työväen Säästöpankki ja Työväen Arkisto 80 vuotta ja Työväen Urheiluliitto sekä Työväen Sivistysliitto 70 vuotta. Myös ulkomailla monet järjestöt juhlivat. Kansainvälisesti merkittävin tapahtuma oli Ranskan vallankumouksen 200-vuotisjuhla. Monet juhlat ja tapahtumat aiheuttivat Työväen Arkistolle paljon työtä, sillä onhan Työväen Arkisto tärkein työväenliikkeen historian tallennuspaikka maassamme.

Työväen Arkiston 80-vuotisjuhlien vastaanotto pidettiin 12. syyskuuta arkiston omissa tiloissa. Työväen Arkistossa pidettiin ovet avoinna kaksi päivää ja vieraita kävi n. 300 henkeä. Työväen Arkistossa tehty työ on viime vuosina saanut arvostusta työväenliikkeen piirissä. Paras osoitus tästä oli Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen päätös antaa juhlavastaanottonsa tuotto Kansan Sivistysrahastolle käytettäväksi Työväen Arkiston toiminnan tukemiseen.

Yleinen kiinnostus työväenliikkeen historiaan näkyi selvästi myös Työväen Arkiston toiminnassa. Tutkijakäyntien määrä oli 1999 eli nousua edellisestä vuodesta oli runsaat 11 prosenttia. Aineiston nettokasvu oli 160 hyllymetriä. Yhteensä arkistoaineistoa oli vuoden lopussa 2 660 hyllymetriä. Uusia mikrofilmejä saatiin 66 kpl ja samalla mikrofilmien käyttö kaksinkertaistui.

Kaukolainaustoiminta jatkui vilkkaana, joka osaltaan tietysti vähensi tutkijoiden määrää. Kaukolainoja lähetettiin yhteensä 51 kappaletta. Tutkijapalvelun kasvusta huolimatta myös järjestäminen ja luettelointi edistyi. Uutta aineistoa luettelointiin 137 hyllymetriä. Tämän lisäksi luettelointiin jo ennestään järjestettyä aineistoa atk:lle.

Työväen Arkiston tilat kohentuivat huomattavasti vuoden 1989 aikana, kun ns. vanha makasiini saatiin remontoitua. Makasiini maalattiin, sinne uusittiin valaistus ja nyt kaikki hyllyt ovat metallisia liukuhyllyjä. Hyllytilaa saatiin lisää n. 300 metriä. Valaistuksen uusiminen paransi oleellisesti työskentelyolosuhteita. Toisaalta remontti aiheutti runsaasti ylimääräistä siirtotyötä, joka jatkuu vielä vuoden 1990 puolella. Myös tutkijapalveluun tuli muutaman kuukauden katkos vanhan makasiinin aineiston osalta.

Näyttelytoiminnassa keskityttiin arkiston 80-vuotisjuhlanäyttelyyn, "Niin gimis on Hagis". Näyttelyn tarkoituksena oli kuvata sitä ympäristöä, missä työväenliikkeen keskeiset järjestöt ja Työväen Arkisto ovat koko historiansa ajan vaikuttaneet. Työväen Arkisto oli mukana myös SDP:n juhlavuoden näyttelyn "Valoa kohti".

Arkiston kansainvälinen toiminta jatkui edelleen vilkkaana. Kööpenhaminassa pidettiin työväenarkistojen pohjoismainen kokous elokuussa. Syyskuussa pidettiin IALHI:n konferenssi Amsterdamissa ja ITH:n konferenssi Linzissä. Lisäksi arkiston edustajat osallistuivat pohjoismaiseen työväenkulttuuriseminaariin Tampereella ja Hitler-pakolaisia käsittelevään symposiumiin Kööpenhaminassa. Työväen Arkisto aloitti yhdessä SAK:n ammattiyhdistysarkiston kanssa valmistelutyön vuoden 1990 IALHI:n konferenssia varten. Konferenssi pidetään elokuussa Helsingin Työväentalolla.

Arkiston toiminta on perustunut lakisääteiseen valtionapuun. Juhlavuoden merkeissä ulkopuolista taloudellista tukea saatiin poikkeuksellisen paljon. Liitteenä luettelo niistä, jotka ovat taloudellisesti tukeneet Työväen Arkiston ja työväen muistitietotoimikunnan toimintaa vuonna 1989. Heidän lisäksi kiitämme kaikkia muita, jotka muistivat Työväen Arkistoa juhlavuotena.

●Työväen Arkiston henkilökunta maaliskuussa 1989 juuri ennen virallista potrettia. Taustalla näyttely KK:n talvijulisteista.

2. HALLINTO JA HENKILÖKUNTA

Työväen Arkiston Säätiön hallitukseen ovat kuuluneet Sulo Penttilä puheenjohtajana, sekä Maunu Ihalainen varapuheenjohtajana, Veikko Helle, Jussi Pikkusaari ja Tero Tuomisto. Säätiön hallituksen sihteerinä on toiminut Esa Lahtinen ja kokoussihteerinä Simo Laaksovirta. Hallitus on kokoontunut neljä kertaa.

Arkiston henkilökunnassa on ollut edelleen suurta vaihtuvuutta virkavapauksien, sairaus- ja äitiyslomien vuoksi. Heimo Huhtanen siirtyi sairaseläkkeelle 1.10.1989 alkaen. Hänen tilalleen valittiin tutkija Simo Laaksovirta. Uudeksi vakituiseksi työntekijäksi valittiin FK Veikko Rytönen. Arkiston henkilökuntaan ovat vuonna 1989 kuuluneet:

Esa Lahtinen, FK
Marjaliisa Henttilä, VTL

Heimo Huhtanen, YTM: eläkkeelle 1.10.1989 alkaen
Simo Laaksovirta, FK: virkavapaalla 1.10. - 31.12.1989

Marja Rantala, VTM: äitiyslomalla ja hoitovapaalla 30.9.1989 asti

Veikko Rytönen, FK

Kirsti Saarikoski

Maria Lähteenmäki, FM: virkavapaalla 1.1. - 31.12.1989

Ulla Tapiovaara-Harpp, FK

Hilkka Helsti, FK: 1.9.1989 alkaen

Matti Kauppi, Fil.yo: 1.6.1989 alkaen

Kimmo Kestinen, Fil.yo: 1.1. - 31.3.1989

Simo Laakkonen, Valt.yo: 1.7. - 31.8.1989

Mikko Laakso, Fil.yo: 1.10. - 31.12.1989

Teija Norvanto, Fil.yo: 1.7. - 31.8.1989

Matti Räisänen, Huk: 1.4. - 15.5.1989

Anu Suoranta, Fil.yo: 1.6. - 31.8.1989

Edellä mainittujen lisäksi on Työväenperinne-Arbetartradition ry:n palkkamana projektityöntekijänä FK Leena Koskinen-Nurmi järjestänyt julisteita kolmen kuukauden ajan. Työväen Arkiston palkanlaskijana ja kirjanpitäjänä on toiminut Riitta Elovuo. Arkiston tilintarkastajina ovat toimineet Anssi Karkinen, Lasse Lehti ja Marja-Leena Lehtimäki.

3. AINEISTON HANKINTA, JÄRJESTÄMINEN JA LUETTELOINTI

●Kellarikerroksen remontti aiheutti runsaasti siirtotöitä. Kuvassa Marjaliisa Hentilä ja Kirsti Saarikoski työn touhussa.

Työväen Arkistoon tehtiin vuonna 1989 kaikkiaan 132 luovutusta, sekä suuria että pieniä. Koko vuoden ajan luovuttaja- ja luovutusrekisteriä hoidettiin ATK:lla ja järjestelmä toimi erittäin hyvin. Arkiston työntekijät tekivät vuoden aikana muutamia arkistohakuja. Aineistoa noudettiin mm. Turusta, Riihimäeltä, Järvenpäästä ja Hausjärveltä. Suuria arkistoluovutuksia ovat tehneet Sos.dem. puoluetoimisto, Suomen Kuluttajaliitto, Liikealan Ammattiliitto, E Osuuskunta EKA ja Taksvärkki. Aineiston hankinnassa Työväen Arkisto aloitti lokakuussa 1989 erikoiskeruun "Jokainen ihminen on arkiston arvoinen" erilaisten henkilöarkistojen talteen saamiseksi. Arkistoon luovutettiin monia työväenliikkeen toimijoiden henkilökokoelmia, mm. Sinikka Luja-Penttilän ja Sulo Penttilän henkilöarkistot. Henkilö-arkistokampanjaa jatketaan v. 1990.

Normaalin arkiston järjestämistyön ohella arkiston ns. vanhan makasiinin remontin yhteydessä

jouduttiin tekemään runsaasti siirto- ja peruspuhdistustöitä. Siirtojen yhteydessä vanhoja kokoelmia (esimerkiksi vappu-, sisäpolitiikka- ja työväen lehdistö -kokoelmat) kansioitiin uudelleen ja luettelointiin.

Mittavia järjestelyitä ovat olleet Sos.dem. Naisliiton ja Metallityöväen Liiton paikallisosastojen järjestäminen ja arkistoluetteloiden tallentaminen ATK:lle. Kulutusosuustoiminnan Keskusliiton valtaisan arkiston järjestämistyö saatiin päätökseen. Kokonaan järjestettiin myös Suomen Kuluttajaliiton arkisto sekä Suomen Maa-, Metsä- ja Uittotyöväen Liiton ja sen osastojen arkistot. Työväen Sivistysliiton arkiston järjestäminen eteni

●"Jokainen ihminen on arkiston arvoinen" henkilöarkistokeruu aloitettiin 1989. Sinikka Luja-Penttilä ja Sulo Penttilä luovuttivat arkistonsa. Kuvassa Sinikka rupattelemassa Johannes Koikkalaisen kanssa ennen ministerineuvoston kokousta.

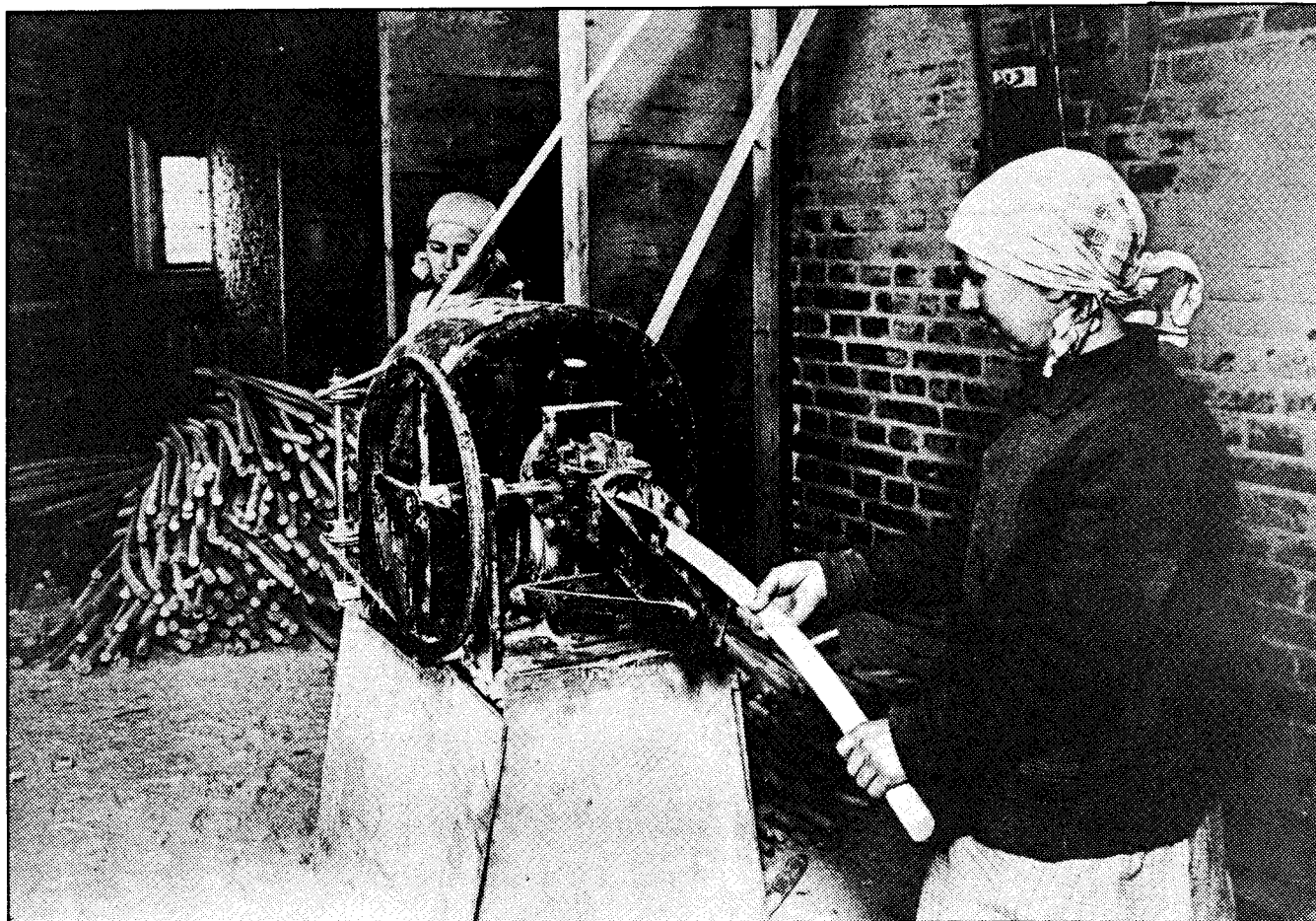
merkittävästi. Työväenyhdistyskokoelman tallentamista ATK:lle jatkettiin.

Kaikki Työväen Arkiston arkistoluettelot on tehty tietokoneelle, mutta myös paperimuotoiset luettelot on tulostettu tutkijoita varten. Tallennustyö on ollut niin vilkasta, että arkiston tietokonekapasiteetti on ollut täysin riittämätön.

Työväen Arkisto on entiseen tapaan avustanut järjestöjä arkisto-ongelmissa. Arkistokaavat on tehty Turun Teknilliselle Sos.dem. Yhdistykselle ja Tampereen työväenyhdistykselle.

Arkistosuunnittelussa ja arkistokaavan uudistamisessa on avustettu Suomen Sosialidemokraattista Puoluetta.

ATK-järjestelmäämme ovat tutustuneet mm. KTV, Akava ja AKA-DATA. ATK-opastusta on annettu lukuisille järjestöille ja muille yksityisarkistoille. Ryttylän työväenyhdistykselle järjestettiin arkistokurssi.

● *Muuramen huonekalutehtaan koneistusosastolta 1930-luvulta. Kuvassa on keppien liippauskone. Näistä kepeistä taivutettiin Wieniläistuolien selkänöjankaari ja takajalat.*

4. KUVA-ARKISTO

Kuva-arkiston tehtävät ovat edellisten vuosien tapaan olleet kuvien arkistoinnin ja keräysten järjestämisen neuvonta, kuvatoimitus ja kuvatoimitusten avustus sekä kopiopalvelu. Kopiopalvelua käytettiin saman verran kuin edellisenä vuonna, arkistolta tilattiin noin 500 kuvakopiota. Suurin kopiopalvelun käyttäjäryhmä oli lehdistö.

Kuva-arkisto on karttunut lukuisilla arvokkailla luovutuksilla, joista mainittakoon Eelis Ahtiaisen täydennysluovutus ja Esko Kaarlenkasken Muuramea koskeva kuvaluovutus. Lisäksi arkisto

kopioi renkolaisen Toivo Lindholmin kuvakokoelman.

Kuva-arkiston hoidossa on resurssien puutteen vuoksi keskitytty juoksevien asioiden hoitoon ja varsinainen kuvien järjestämistyö ei ole juurikaan edistynyt.

5. ARKISTON KÄYTTÖ JA TUTKIJAPALVELU

Arkistoon tehtiin vuoden kuluessa 1999 tutkijakäyntiä. Arkistossa vieraili kaikkiaan kymmenen ryhmää, joista ulkomaisia oli kaksi (molemmat Neuvostoliitosta). Kirjallisia, laajoja selvityksiä tehtiin 124 ja puhelintiedusteluihin vastattiin 429 kertaa tilastojen mukaan, todellinen määrä on tätäkin suurempi. Tutkijakäyntien määrä kasvoi edellisestä vuodesta merkittävästi (vuonna 1988 oli 1791 ja vuonna 1989 1999 tutkijakäyntiä).

Aineiston käyttö laskettuna tilattuina arkistoyksikköinä on hieman laskenut edellisestä vuodesta. Tämä selittyy arkiston luetteloinnin tason merkittävästä paranemisesta ja ennen kaikkea siitä, että ATK:lla olevat arkistoluettelot mahdollistavat aikaisempaa huomattavasti yksityiskohtaisemmat haut. Tutkijoiden työtä on näin huomattavasti helpotettu ja nopeutettu.

Työväen Muistitietotoimikunnan kokoelmien käyttö on lisääntynyt merkittävästi (noin nelinkertaistunut), samoin mikrofilmien käyttömäärät ovat kasvaneet. Erityisesti mikrofilmien käytön osalta tilastot ovat puutteelliset, koska mikrofilmiarkisto toimii toistaiseksi itsepalveluperiaatteella.

Aineiston käytön jakautumisessa ei ole tapahtunut muutoksia. Eniten käytettiin Sosialidemokraattisen puolueen arkistoa (yli kolmannes tilauksista koski Sos.dem. puoluetta), seuraavaksi tilatuimpia ryhmiä olivat työväenyhdistykset ja ammattiyhdistysliike edellisten vuosien tapaan. Runsaasti tutkimus käytti myös henkilöarkistoja ja vuoden 1918 kokoelmaa.

Työväen Arkiston käyttäjäkunnasta v. 1989 akateemisia tutkijoita oli valtaosa (72%). Suurin osa tutkimuksesta oli eriasteisia opinnäytetöitä ja järjestöhistorioita. Harrastelijatutkijoita käyttäjistä oli 19% ja tiedotusvälineiden edustajia 9%.

Arkiston kaukolainaustoiminta on ollut erittäin vilkasta ja kaukolainapalvelua on pystytty hoitamaan tehokkaasti ja virheettömästi siirryttyämme ATK-pohjaiseen kaukolainarekisteriin. Arkistosta lähetettiin v. 1989 yhteensä 51 kaukolainaa ympäri Suomen. Kaukolainaus on kasvanut sitä mukaan, kun arkiston luettelointitaso on parantunut.

Arkiston yleisöpalveluajat ovat olleet entiset: maanantaina, keskiviikkona ja perjantaina klo 11 - 17 (kesällä klo 10 - 16) tiistaina ja torstaina klo 11 - 20 (kesällä klo 10 - 19)

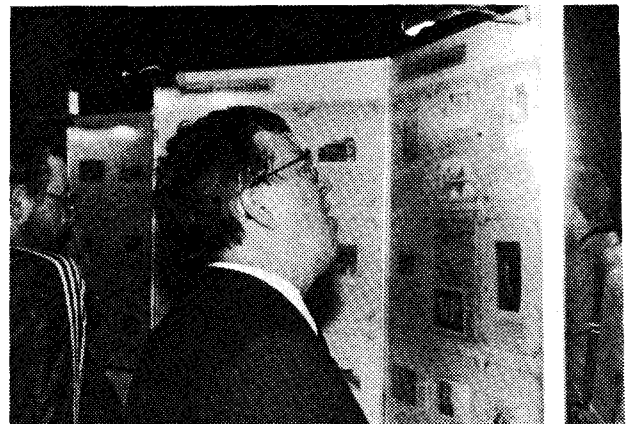
6. NÄYTTELYTOIMINTA

● "Valoa kohti"-näyttelyn avajaiset Helsingin työväentalolla 28.4. Näyttelyn isä Orvo Bogdanoff ja arkiston tutkija Elina Rantapuska.

Työväen Arkiston näyttelytoiminta vuonna 1989 keskittyi kahden suuren näyttelyn toteuttamiseen. Ensimmäinen oli Orvo Bogdanoffin "Valoa kohti"-postikorttinäyttely, jonka toteuttamisessa arkisto ja SDP olivat mukana. Näyttely tehtiin SDP:n 90-vuotisjuhlien kunniaksi. Näyttelyluettelo julkaistiin myös kirjana. Näyttelyn juhlallisia avajaisia vietettiin Helsingin Työväentalolla 28.4.1989, näyttelyn avasi SDP:n puheenjohtaja, ulkoministeri Pertti Paasio. Helsingin jälkeen suomalaisen työväenliikkeen alkutaipaletta kuvaava näyttely kiersi Forssassa, Vammalassa, Tampereella, Turussa, Kotkassa ja palasi Helsinkiin Pasilan pääkirjastoon, jossa näyttelyn avasi 2.10.1989 kulttuuriministeri Anna-Liisa Kasurinen. Helsingin jälkeen näyttely oli esillä vielä Vaasan kaupunginkirjastossa. Näyttely jatkaa kiertämistään edelleen vuonna 1990, esimerkiksi sen viemisestä Ruotsiin on jo sovittu.

Toinen suuri näyttelyhanke oli arkiston omiin 80-vuotisjuhliin tehty "Niin gimis on hags". "Niin gimis on hags" edusti elävää, osallistuvaa

● Pertti Paasio perehtyy avaamaansa näyttelyyn.

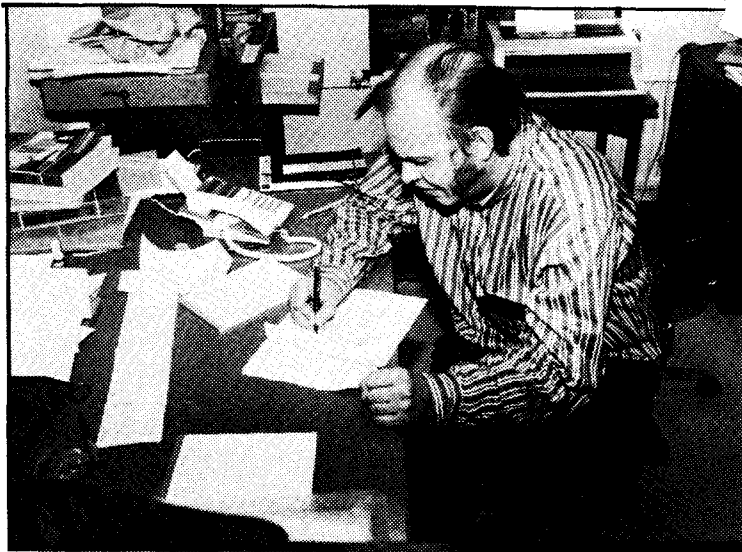
näyttelytoimintaa torikahviloineen, diaesityksineen ja graffiteineen. Näyttelyn torikahvila toimi arkiston avoimien ovien päivien ajan.

Arkiston näyttelytilassa toteutettiin vuoden aikana teemanäyttelyitä Kulutusosuustoiminnan Keskusliiton julisteista. Kolmen näyttelyn aiheet olivat naisjulisteet, talviaiheiset julisteet sekä joulujulisteet.

Lisäksi arkiston näyttelytilassa oli esillä Sosiaalihallituksen näyttely "Kun länsi oli nuori". Näyttely kuvasi aikaa ennen sosiaalihallitusta.

7. TYÖVÄEN MUISTITIEDON KERUU

Työväen Muistitietotoimikunnassa tapahtui syksyllä 1989 merkittävä vahdin vaihdos, kun toimikunnan pitkäaikainen sihteeri, YTM Heimo Huhtanen jäi sairaseläkkeelle. Hänen toimikaudellaan toimikunnan kokoelmat kasvoivat alallaan Pohjoismaiden laajimmiksi. Huhtasen seuraajaksi muistitietotoimikunnan sihteeriksi valittiin Työväen Arkiston tutkija, FK Simo Laaksovirta. Laaksovirran puolestaan siirryttyä virkavapaalle ammattiliittohistorian kirjoittamista varten on sihteerin tointa hoitamaan kutsuttu toimikunnan puheenjohtaja, FL Risto Reuna. Syyskuun alusta toimikunnan tilapäisenä tutkijana on toiminut FK Hilikka Helsti.

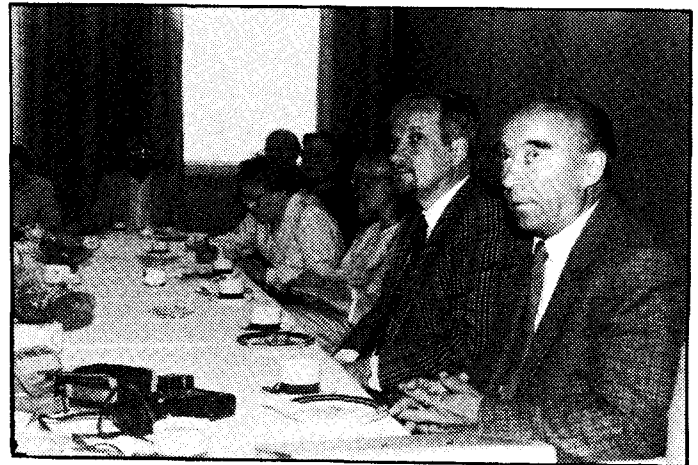

●Työväen muistitietotoimikunnan vt. sihteeri Risto Reuna.

Toimikunnan yleiskeruu on jatkunut edelleen. Tämän ohella toimikunnalla on ollut kaksi teemakeruuta. Vuoden 1988 lopulla alkoi E-liikefuusion syihin ja seurauksiin pureutuva "E-liikekeräys 1989". Keräyksen ensimmäisessä vaiheessa lähetettiin osuusliikkeissä vastuullisissa asemissa olleille toimihenkilöille sekä E-fuusiopäätökseen osallistuneille luottamusmiehille omat kysymyssarjansa ja asiasta kiinnostuneille jatkokysymykset. Tallentajassa puolestaan julkaistiin laajemmalle kerääjäkunnalle osoitettu kysymyssarja. E-liikeprojektin asiamiehinä toimivat Pentti Lumme Tampereelta ja Pertti Tuominen Helsingistä.

SDP:n 90-vuotisjuhlien yhteydessä Työväen Arkistolla ja Työväen Muistitietotoimikunnalla oli 25.8. Turun työväentalolla oma "Perinne meissä" -tapahtuma. Tilaisuudessa puhuivat vaasalaiskirjailija Jorma Ojajarju, FT Matti Hako ja entinen laitospäällikö Tauno Leino Kotkasta. Tapahtuman yhteydessä muistitietotoimikunta käynnisti suomalaisen puoluemuotoisen työväenliikkeen 90-vuotisen taipaleen kunniaksi keruukilpailun. Tämä "Järjestö elämässä" -keruu päättyi helmikuun 1990 lopussa.

Yleiskeruun ja teemallisten keruiden seurauksena toimikunnan kokoelmat karttuivat 1500 sivulla ja 45 äänitteellä. Sivumäärä on selvästi aikaisempaa pienempi ja äänitteiden määrä puolestaan suurempi. Keräelmälahetyksiä toimikunnalle tuli kaikkiaan 208 kappaletta, mikä on aiempaa enemmän, eli muistelmien ovat olleet selvästi aiempaa lyhyempiä. Keskeisin selittävä tekijä on E-liikekeräys, johon vastattiin monasti vain palauttamalla kyselykaavake.

●Työväen Muistitietotoimikunnan palkintojenjakotilaisuus.

Toimikunnan vuosittaisen keruukilpailun (vuoden 1988 keruu) tuhannen markan pääpalkinnon sai keuruulainen Yrjö Piipponen sota-aikaa käsittelevästä romaanikäsikirjoituksestaan. Muut rahapalkinnon saajat olivat Niilo Kanervo Nummelta (500 mk), Eero Lempiäinen Liedosta (500 mk), Jaakko Semberg Helsingistä (500 mk), Kalevi Markkanen Salosta (250 mk), Jouko Leino Vääksystä (250 mk), Aarne Tikkanen Karhulasta (250 mk), Pertti Tuominen Helsingistä (250 mk), Valto Tuominen Salosta (250 mk) ja Arvo Virtanen Kalannista (250 mk). Lisäksi 37 kerääjää sai kirjapalkinnon.

8. PROJEKTIT JA MUU TOIMINTA

Työväen Arkistolla on jo usean vuoden ajan ollut yhteistyössä Työväenperinne - Arbetartradition ry:n kanssa sellaisia projekteja, jotka eivät varsinaisesti kuulu arkiston toimenkuvaan. Näillä projekteilla on kuitenkin ollut suuri merkitys työväenperinteen kokonaisvaltaisen säilymisen kannalta.

Vanhon työväenliikkeeseen liittyvien elokuvien kartoittamista ja keruuta on jatkettu vuoden 1989 aikana. Projektin yhteydessä kerättyjen elokuvien määrä lähenee jo 300:aa nimikettä. Osasta elokuvia on teetetty videokopioita tutkimuskäyttöön. Tällä hetkellä Työväen Arkistossa on 121 videokasettia, joita vuokrataan myös arkiston ulkopuoliseen käyttöön. Alkuperäisiä elokuvia säilytetään Suomen Elokuva-arkistossa.

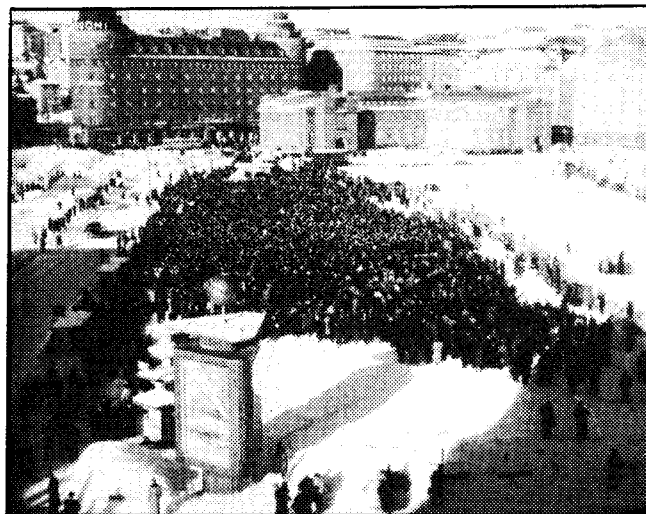

●KK:n julistekokoelma on täynnä yhä ajankohtaisia julisteita.

Julisteiden järjestämisprojekti on jatkunut. Vuoden 1989 aikana järjestettiin lähinnä Kulutusosuustoiminnan Keskusliiton julisteita. Julisteiden rekisteröinti ATK:lle aloitettiin.

Työväen Arkiston museokokoelman ja taidekokoelman siirtoa Tampereelle, Työväen Keskusmuseoon on jatkettu.

Arkisto on ollut mukana Järjestöarkisto-opastyöryhmässä. Samoin arkisto on ollut mukana NASTA-projektissa, jonka tarkoituksena on kartoittaa naistutkimuksen kotimaiset arkistolähteet. Arkiston tutkijat Marjaliisa Hentilä ja Maria Lähteenmäki olivat mukana tekemässä työläisnaishistoriateosta "Tuntematon työläisnainen". Kirja ilmestyi huhtikuussa 1989.

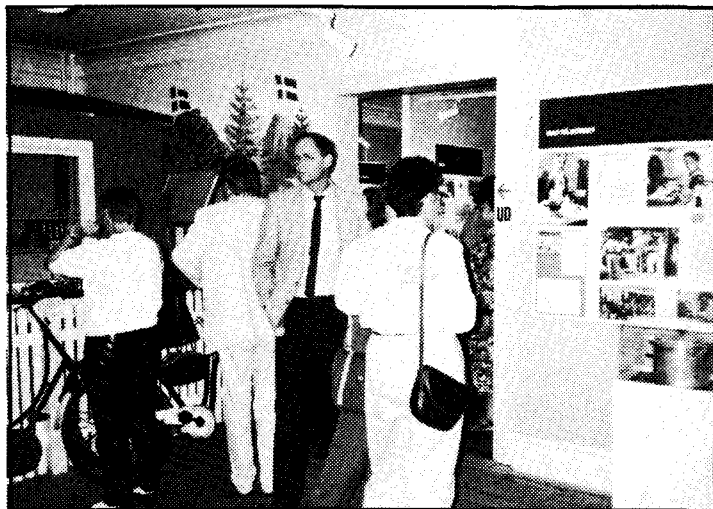

●Kokous Hakaniemen torilla yleislakon aikana v. 1956. Kuva: Ajan Kuvastin no.6. Allotria-Filmi/Työväenperinne ry.

Työväen Arkiston ATK-projekti on edennyt hyvin. Koko vuoden ajan luovutus- ja kaukolainaustoimintaa hoidettiin ATK-pohjaisesti. Laitteiden puute on ollut huutava, esimerkiksi tutkijasalin päivystäjän tehtävistä suuri osa voitaisiin hoitaa ATK:lla, mutta arkistolla ei ole ollut määrärahoja hankkia päivystäjälle omaa tietokonetta. Tietokonekapasiteetin riittämättömyys on tullut selvästi ilmi tallennuksessa ja tekstinkäsittelyssä (arkistolla on vain yksi tulostin). Arkisto-ohjelman kehittämistä on jatkettu tallennustyön edetessä. Arkistolle on rakennettu oma arkisto-ohjelma dBase 3+ -ohjelmakoodia käyttäen. Arkisto on antanut ATK-kysymyksissä runsaasti konsultointiapua niin järjestöille kuin muille arkistoillekin.

Arkiston 80-vuotisjuhlisiin tehtiin Työväentutkimus-lehden juhlanumero. Julkaisun toimittamisesta vastasivat Veikko Rytönen ja Marjaliisa Hentilä.

9. KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

● Pohjoismaiden työväenarkistojen kokous Kööpenhaminassa 23.-25.8. Kokousväki tutustumassa Arbejdermuseettiin.

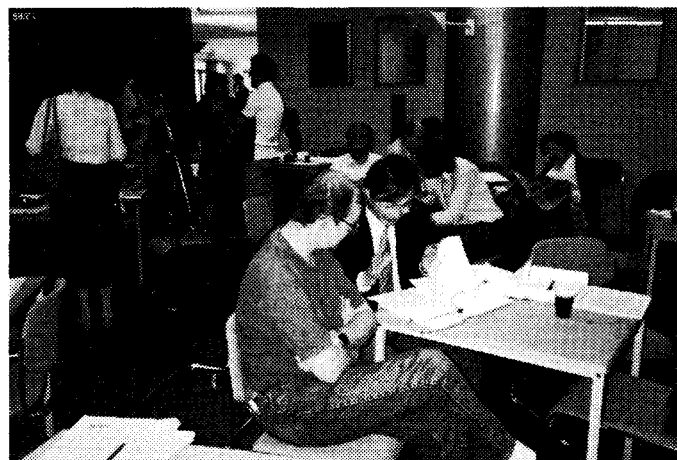
Työväen Arkiston kansainvälinen toiminta on edellisten vuosien tapaan ollut hyvin vilkasta, jopa niin että kaikkiin kansainvälisiin seminaareihin ei ole ennätetty osallistua. Työväenarkistoilla on pohjoismaisella tasolla ollut säännöllistä yhteistoimintaa, erikoisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Arkistot kokoontuvat kolmen vuoden välein. Vuonna 1986 konferenssi pidettiin Helsingissä ja nyt oli Tanskan työväenarkiston vuoro toimia isäntänä. Konferenssi pidettiin Kööpenhaminassa 23. - 25.8.1989. Osanottajia oli parikymmentä. Työväen Arkistoa edustivat Esa Lahtinen ja Marja Rantala. Marja Rantala alusti Työväen Arkiston kokemuksista atk:n käytöstä arkistotyössä. Oli ehkä hieman yllätyksellistä todeta, että Työväen Arkisto oli edennyt pisimmälle atk:n konkreettisissa arkistoversioissa verrattuna muihin pohjoismaihin. Esa Lahtinen puolestaan alusti IALHI:n toiminnasta ja tulevaisuuden näkymistä.

Pohjoismaisen kokouksen eräänä keskeisimpänä teemana oli arkistotyön ja tutkimustyön keskinäinen suhde arkistoissa. Sekä Tanskassa että Norjassa arkiston työntekijöillä on työajalla mahdollisuus harrastaa omaa tutkimustyötä. Suomessa ja Ruotsissa työntekijöiden oma tutkimustoiminta tapahtuu vapaa-ajalla.

Pohjoismaiden työväenkulttuuriseminaari pidettiin Metallityöväen Liiton kurssikeskuksessa Murikassa syyskuussa. Heimo Huhtanen ja Simo Laaksovirta

edustivat arkistoa seminaarissa. Jälkimmäinen piti alustuksen työväen muistitietotoimikunnan toiminnasta.

Lokakuun alussa pidettiin Kööpenhaminassa Hitler-pakolaisia käsittelevä symposium, jonka järjestivät pohjoismaiset työväenarkistot. Työväen Arkisto oli Suomesta järjestäjänä. Arkistonhoitaja oli järjestelytoimikunnan jäsen. Hän piti symposiumissa alustuksen Suomessa olevasta Hitler-pakolaisiin liittyvästä lähdeaineistosta. Marjaliisa Hentilä osallistui vuosittain Linzissä pidettävään ITH:n konferenssiin syyskuussa. Tässä työväenliikkeen historian tutkijoiden kokouksessa hän piti alustuksen aiheesta Naiset ja II:n Internationaali.

● Työväenarkistojen kansainvälisen järjestön IALHI:n konferenssi Amsterdamissa syyskuussa 1989. Kaukaisimmat osanottajat tulivat Yhdysvalloista ja Japanista.

IALHI:n vuotuinen konferenssi pidettiin Amsterdamissa syyskuussa. Arkistoa edusti Esa Lahtinen, joka osallistui myös IALHI:n koordinaatiokomitean kokouksiin Amsterdamissa, Düsseldorfissa ja Zürichissä. IISG eli Amsterdamin arkisto oli saanut uudet tilat, jotka vihittiin käyttöön konferenssin aikana. Todettakoon, että kysymyksessä on maailman suurin työväenarkisto, kansainvälinen instituutti, jossa on enemmän työntekijöitä kuin meidän Valtionarkistossamme. Konferenssissa keskityttiin hyvin paljon atk:n käyttöön arkistotyössä, koska hollantilaiset ovat tällä sektorilla edenneet nopeimmin Euroopassa. Työväen Arkistolla on vuonna 1990 haastava tehtävä järjestää IALHI:n konferenssi Helsingissä. Konferenssin valmistelutyöt on jo aloitettu yhteistyössä SAK:n ammattiyhdistysarkiston kanssa, joka myös on IALHI:n jäsenjärjestö. Konferenssi pidetään elokuun lopussa Helsingin Työväentalolla.

10. EDUSTUKSET, ALUSTUKSET, SEMINAARIT YM.

TÄRKEIMMÄT EDUSTUKSET:

HENTILÄ, MARJALIISA
Arkisto-opastyöryhmä

Työväenperinne - Arbetartradition ry.
(taloudenhoitaja)

LAAKSOVIRTA, SIMO
SDP:n 90-vuotisjuhlatuimikunta

Kansan Sivistysrahaston valtuuskunta (varajäsen)

LAHTINEN, ESA
Työväenperinne - Arbetartradition ry
(puheenjohtaja)

Arkistoyhdistys
(varapuheenjohtaja)

Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura
(hallituksen varajäsen)

Kansan Sivistysrahaston valtuuskunta

Sosialistisen Aikakauslehden toimituskunta

IALHI:n koordinaatiokomitea

RANTALA, MARJA
Suomen Urheilun Keskusarkiston
työläisurheilutoimikunta (puheenjohtaja)

OSALLISTUMINEN SEMINAAREIHIN JA NEUVOTTELUIHIN:

Työväenperinne - Arbetartradition ry:n
vuosikokous 21.4. (Esa Lahtinen)

Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seuran
vuosikokous 15.2. (Esa Lahtinen)

TSL:n valtuusto 17.4. (Esa Lahtinen)

KSR:n valtuuskunta 18.4., 20.10. ja 28.11.
(Esa Lahtinen)

Arkistopäivät Turussa 14.-15.5. (Esa Lahtinen ja
Veikko Rytönen)

Valtakunnalliset kotiseutupäivät Espoossa 7.-10.6.
(Esa Lahtinen ja Simo Laaksovirta)

SDP:n 90-vuotisjuhlat Turussa 26.-27.8.
(Esa Lahtinen, Simo Laaksovirta)

Pohjoismainen työväen arkistojen konferenssi
Kööpenhaminassa 23.-25.8. (Esa Lahtinen ja
Marja Rantala)

TSL:n 70-vuotisvastaanotto 1.9. (Esa Lahtinen ja
Simo Laaksovirta)

Hitlerflygtninge i Norden -symposium
Kööpenhaminassa 3.-5.10 (Esa Lahtinen)

Poliittisen historian laitoksen 20-vuotisjuhlat ja
juhlaseminaari 27.10. (Esa Lahtinen, Marja Rantala)

IALHI:n konferenssi Amsterdamissa 19.-21.9.
(Esa Lahtinen)

Yksityisarkistopalaveri Valtionarkistossa 26.10.
(Esa Lahtinen, Veikko Rytönen)

Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seuran
seminaari Ylöjärvellä 21.-22.8. (Teija Norvanto,
Matti Kauppi, Marjaliisa Hentilä, Simo Laakkonen,
Anu Suoranta ja Petri Tanskanen)

Pohjoismainen työväenkulttuuriseminaari
Murikassa 4.-6.9. (Simo Laaksovirta)

ITH:n konferenssi Linzissä 11.-15.9.
(Marjaliisa Hentilä)

Työväenliikkeen kirjaston kirjasto- ja
tietopalvelupäivä 6.11. (Marja Rantala)

Suomen Sosialidemokraattisen Raittiusliiton
75-vuotisjuhlaseminaari 25.11. Hotelli Hospizissa
(Simo Laaksovirta).

ARTIKKELIT JA ALUSTUKSET:

HENTILÄ, MARJALIISA
Työläisnaisen emansipaatio ja sosialismi. August
Bebelistä Clara Zetkiniin. Talous- ja sosiaal historian
liseniaattityö, Helsingin yliopisto 1989, 250 s.

Maa jossa piiatkin saivat äänestää.
Suomen työläisnaisliikkeen kuva kansainvälisessä lehdistössä 1906-1914. Kirjassa: Laine Leena, Markkola Pirjo (toim.), Tuntematon työläisnainen, Tampere 1989, s. 162-185.

Kuka hyötty Miina Sillanpää - myytistä?
Miina Sillanpää bibliografian arvostelu,
Demari 15.6.1989 s. 18.

Työläisnaisen emansipaatio ja sosialismi,
Pippuri 2/1989 s. 18-19.

August Bebel - naisten Marx. Sosialistinen
Aikakauslehti 2/1989 s. 27-35.

100 vuotta Pariisin työläiskongressista,
Tallentaja 1/1989 s. 6-7.

Kansainvälisyys ei pölyty arkistossakaan. Työväen
Arkisto 80 vuotta.
Sosialistinen Aikakauslehti 3/1989 s. 28-30.

Huusivatko naiset yhteen ääneen? Die Rolle der
deutschen Frauen in der internationalen
Frauenfriedensbewegung 1891-1933, Kassel I-II.
Kirja-arvostelu, Naistutkimus 3/1989 s. 58 -59.

Alustus Työväen historian ja perinteen tutkimuksen
seuran seminaarissa Tuntematon työläisnainen
21.-22.8. Voionmaan opistolla.

Alustus ITH:n konferenssissa Linzissä 11.-15.9.
aiheesta Naiset ja II internationaali.

KAUPPI, MATTI
Työväenliike ja punaorpohuolto, Työväentutkimus
2/1989.

LAAKSOVIRTA, SIMO
Sosialidemokratian vuosikymmenet,
Sosialidemokraatit 2/1989.

SDP 90 vuotta - tavoiteltua ja tehtyä, osa 1,
Sosialistinen Aikakauslehti 2/1989.

SDP maailmansotien välissä - reformipolitiikan
tielle, osa 2,
Sosialistinen Aikakauslehti 3/1989.

Finlands Industrialization, Birth of Working Class
and Labour Protection before Labour Movement;
Helmut Konrad (Hrsg.): Probleme der
Herausbildung und politischen Formierung der
Arbeiterklasse; Internationale Tagung der Historiker
der Arbeiterbewegung. 24 Linzer Konferenz 1988;

Ludwig Boltzmann Institut für Geschichte der
Arbeiterbewegung und Internationale Tagung der
Historiker der Arbeiterbewegung, Materialien zur
Arbeiterbewegung Nr. 52.

Arbetarrörelsen i livet - eller tvärtom? En kvantitativt
orienterad spekulation över Arbetarnas
Traditionskommittés samlingar, alustus
pohjoismaisessa työväenkulttuuriseminaarissa
Murikassa 4.-6.9.

LAHTINEN, ESA
The Memory of May Day teoksen Suomen osuus.

Alustus IALHI:n toiminnasta Pohjoismaisessa
työväen arkistojen kokouksessa Kööpenhaminassa
25.8.

Alustus Hitlerflygtninge i Norden symposiumissa
Kööpenhaminassa 3.10. aiheesta lähteet ja arkistot
Suomessa.

Artikkelisarja Oma Pankki -lehdessä "80 vuotta
sitten".

RANTALA, MARJA
Kaksi sosialidemokratiaa, Työväentutkimus 2/1989.

Alustus Työväen Arkiston ATK-sovellutuksista
Pohjoismaisessa työväen arkistojen kokouksessa
Kööpenhaminassa 24.8.

RANTAPUSKA, ELINA
Asumisen ihanteet ja arkielämä 1970-luvun
Suomessa,
Työväentutkimus 2/1989.

KK:n kuvat kuntoon, Tallentaja 1/1989.

Juomalakkoliike - suomalaisen työväenliikkeen
ensimmäinen voimainnäyttö,
Lippu 3/1989 (Nuoriso-Kurikka).

SUORANTA, ANU
Työläisnaisliikkeen järjestöarkistot Työväen
Arkistossa,
Työväentutkimus 2/1989.

LIITE:

YHTEENVETO

1. ARKISTON KÄYTTÖ
2. ARKISTON KÄYTTÄJÄT
3. KUVA-ARKISTO
4. LUOVUTUKSET
5. TOIMINNAN TUKIJAT
6. LEHDISTÖKATSAUS

1. ARKISTON KÄYTTÖ

KÄYTTÖKERRAT

Tutkijakäynnit	1999
Puhelintiedustelut	429
Kirjalliset selvitykset	124
Valokopiot	6254
Ryhmäkäynnit	10

KÄYTETTY AINEISTO

Kansiot ja sidokset	1110
Painotuotteet	68
Mikrofilmit	212
Lehdet	146
Muistitietokeräelmät	112
Valokuvat	501

TILATTUJEN KANSIOIDEN JAKAUTUMINEN AIHEPIIRIN MUKAAN

	kpl	%
Sosialidemokraattinen puolue	495	38
Työväenyhdistykset	261	20
Ammattiyhdistysliike	117	9
Henkilöarkistot	104	8
Vuosi 1918	65	5
Kustannusliikkeet	51	4
Sos.dem. naisliike	51	4
Sisäpolitiikka	35	3
Osuustoiminta	15	1
Nuorisoliike	13	1
Lakot	12	1
Muut	75	6
Yhteensä	1294	100

2. ARKISTON KÄYTTÄJÄT

TUTKIJOIDEN JAOTTELU

Akateeminen tutkimus	72%
Harrastelijatutkimus	19%
Tiedotusvälineet	9%
Yhteensä	100%

ENITEN TILANNEET TUTKIJAT

Tutkija	Tilauksia
Reuna Risto	32
Värri Helena	30
Bogdanoff Orvo	26
Paavolainen Jaakko	25
Koskinen Juha	25
Koivuniemi Jussi	24
Hauvonen Risto	20
Teerimäki Niilo	19
Puutio Päivi	18

3. KUVA-ARKISTO

KOPIOIDUT KUVAT

Asiakas kopioi	129
Arkisto kopioi	372
Yhteensä	501

JAKO MEDIOIHIN

	%
Lehdistö	31
Teokset	46
Yksityishenkilöt	1
TV, Video, Elokuva	8
Näyttelyt	9
Muut	5
Yhteensä	100

4. LUOVUTUKSET

LUOVUTUKSET JA TÄYDENNYSLUOVUTUKSET

ANJALANKOSKEN SOS.DEM.
KUNNALLISJÄRJESTÖ
ANTTILA TOIVO
AUTO- JA KULJETUSALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO
BEMBÖLEN SOS.DEM. YHDISTYS
ESPOON SOS.DEM. KUNNALLISJÄRJESTÖ
ETELÄ-RENGON TY
FONSEN FELIX
HELSINGIN KAUPUNGIN VIRANHALTIJAT KTV RY
HELSINGIN KUTOMO- JA NEULETYÖVÄEN AO.
HELSINGIN METALLITYÖNTEKIJÄIN SOS.DEM.
YHDISTYS
HELSINGIN PONNISTUS
HELSINGIN PUUSEPPÄIN AO.
HELSINGIN SOS.DEM. KUNNALLISJÄRJESTÖ
HELSINGIN SOS.DEM. RAITTIUSPIIRI
HELSINGIN VASKI- JA PELTISEPPÄIN AO 27
HYVINKÄÄN SOS.DEM. NAISYHDISTYS
IISVEDEN PUUTYÖLÄISTEN AO 97
JAKOMÄEN SOS.DEM. YHDISTYS
JOENSUUN TY
JÄRVENPÄÄN PUUSEPPÄIN AO
JÄRVENPÄÄN SOS.DEM. NUORISO-OSASTO
JÄRVENPÄÄN TY
JÄRVENTAUKSEN TY
JÄRVENPÄÄN SOS.DEM. KUNNALLISJÄRJESTÖ
JÄRVENTAUKSEN TY
KAAPELITYÖNTEKIJÄIN SOS.DEM. YHDISTYS
KALLION SOSIALIDEMOKRAATIT
KANERVA VEIKKO
KANGASNIEMEN TY
KANSAINVÄLINEN SOLIDAARISUUSSÄÄTIÖ
KANSAN SIVISTYSRAHASTO
KESKI-ESPOON SOS.DEM. YHDISTYS
KOIVISTO TELLERVO M.
KOIVUMÄEN PIENVILJELIJÄIN OSASTO
KOLINEN REINO
KUITUAN SOS.DEM. TYÖLÄISNUORISO-OSASTO
KULUTUSOSUUSKUNTIEN KESKUSOSUUSKUNTA
KUOPION SOS.DEM. TY
KYMEN LÄÄNIN SOS.DEM. PIIRI
KÄLVIÄN TY
LAAJASALON SOSIALIDEMOKRAATIT
LEHTINEN KAARLO
LEHTOVIRTA KAARLO
LIIKEALAN AMMATTILIITTO
LUJA ERKKI
LUJA-PENTTILÄ SINIKKA
LUJA OLAVI
LUJA VENLA
LÄYLIÄISTEN TY
MESSUKYLÄN SOS.DEM. KUNNALLISJÄRJESTÖ

MUNKINSEUDUN SOSIALIDEMOKRAATIT
MUURALAN SOSIALIDEMOKRAATIT
MUURAMEN TY
MUURILAN TY
NYRKKÖ SOFIA
OHKOLAN TY
OITTINEN VEIKKO
OKSAKOSKEN TY
OTK
OULUN SOS.DEM. PIIRI
PENTTILÄ SULO
POHJOIS-KARJALAN SOS.DEM. PIIRI
PUOTINHARJUN SOSIALIDEMOKRAATIT
PUOTILAN SOS.DEM. YHDISTYS
RAKENNUSTYÖLÄISTEN LIITON OSASTO 150,
FORSSA
RANTSILAN SOS.DEM. TY
RENGON LIETSAN TY
REPOSAAREN TY
RIIHIMÄEN TY
RYTTYLÄN TY
SOHKANEN VILJO
SOTKIAN TY
SUMMAN TY
SUMMAN KISA-TOVERIT
SUOMEN KULUTTAJALIITTO
SUOMEN NUORTEN JA OPISKELIJOIDEN
YK-LIITTO
SUOMEN PUUTYÖVÄEN LIITON KAJAANIN
OSASTO 158
SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE
SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN
RAITTIUSLIITTO
TAKSVÄRKKI RY
TAMMISAAREN PUNAVANKILEIRIN
70-VUOTISJUHLATOIMIKUNTA
TSL:N HELSINGIN OPINTOJÄRJESTÖ
TSL:N TURUN SEUDUN OPINTOJÄRJESTÖ
TURKHAUDAN TY
TURUN KARJALAISTEN SOS.DEM. YHDISTYS
TURUN PÄÄSKYVUOREN SOS.DEM. YHDISTYS
TURUN SOS.DEM. KILTA
TURUN SOS.DEM. NAISYHDISTYS
TYÖVÄEN NÄYTTÖMÖIDEN LIITTO
TYÖVÄEN POSTIMERKKEILIJÄT
UUDENMAAN SOS.DEM. PIIRI
VALLILAN SEUDUN SOS.DEM. NAISET
VALTA AUGUST
VANHAT TOVERIT
VANTAAN SOS.DEM. YHDISTYS
VARKAUDEN TY
VARSINAIS-SUOMEN NUORET KOTKAT
PIIRIJÄRJESTÖ
VARSINAIS-SUOMEN SOS.DEM. NUORISOPPIIRI
VARTIOVUOREN SOSIALIDEMOKRAATIT
VASTIN

VTVL:N HELSINGIN JA UUDENMAAN ALUEEN
SOS.DEM. RYHMÄ
VUODEN 1918 KOKOELMA

YHTEISÖLUOVUTTAJAT

ANJALANKOSKEN SOS.DEM.
KUNNALLISJÄRJESTÖ
ARBETARRÖRELSSENS ARKIV OCH BIBLIOTEK
AUTO- JA KULJETUSALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO
BIBLIOTEK, INSTITUT MARXISMA-LENINISKAJA
DEMARI
ESPOON SOS.DEM. KUNNALLISJÄRJESTÖ
FRIEDRICH-EBERT-STIFTUNG
HELSINGIN KAUPUNGIN VIRANHALTIJAT KTV
HELSINGIN KOTIEN PUOLESTA
HELSINGIN PONNISTUS
HELSINGIN SOSIALIDEMOKRAATTINEN
NAISPIIRI
HYVINKÄÄN SOSIALIDEMOKRAATTINEN
NAISYHDISTYS
HELSINGIN VASKI- JA PELTISEPPÄIN A.O. 27
IISVEDEN PUUTYÖLÄISTEN A.O. N:O 97
JAKOMÄEN SOS.DEM. YHDISTYS
JOENSUU NIILLO RAFAEL
JOENSUUN TYÖVÄENYHDISTYS
KALLION SOSIALIDEMOKRAATIT
KANGASNIEMEN TY.
KANSAINVÄLINEN SOLIDAARISUUSSÄÄTIÖ
KANSAINVÄLINEN SOLIDAARISUUSSÄÄTIÖ
KANSAN SIVISTYSRAHASTO
KUNINKAANTIEN SOS.DEM. YHDISTYS
KUOPION SOS.DEM. TY
KYMEN LÄÄNIN SOS.DEM. PIIRI
LAAJASALON SOSIALIDEMOKRAATIT
LIIKEALAN AMMATTILIITTO
MARXISMI-LENINISMI INSTITUUTTI
MESSUKYLÄN SOS. DEM KUNNALLISJÄRJESTÖ
MUURAMEN TY
MÄNTSÄLÄN KUNNAN KESKUSARKISTO
OHKOLAN TY
OSUUSKUNTA EKA YHTYMÄ
OULUN SOS.DEM. PIIRITOIMISTO
OULUN SOS.DEM. PIIRI/
RANTSILAN SOS.DEM. TY
POHJOIS-KARJALAN SOS.DEM. PIIRI/KUUSISTO
RAKENNUSTYÖLÄISTEN LIITTO OS.150 FORSSA
REPOSAAREN TYÖVÄENYHDISTYS
RIIHIMÄEN TYÖVÄENYHDISTYS
RYTTYLÄN TYÖVÄENYHDISTYS
SOTKIAN TYÖVÄENYHDISTYS
SUOMEN KULUTTAJALIITTO
SUOMEN NUORTEN JA OPISKELIJOIDEN
YK-LIITTO
SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN
RAITTIUSLIITTO

TAKSVÄRKKI
TEKSTIILI-JA VAATETUTYÖVÄEN LIITTO TEVA
TOIVO ANTTILAN PERIKUNTA
TSL:N HELSINGIN OPINTOJÄRJESTÖ
TSL:N HELSINGIN OPINTOJÄRJESTÖ
TSL:N TURUN SEUDUN OPINTOJÄRJESTÖ
TURUN KARJALAISTEN SOS.DEM. YHDISTYS
TURUN PÄÄSKYVUOREN SOS.DEM. YHDISTYS
TURUN SOS.DEM. KILTA
TURUN SOS.DEM. NAISYHDISTYS
TYÖVÄEN NÄYTTÄMÖIDEN LIITTO
TYÖVÄEN POSTIMERKKEILIJÄT
UUDENMAAN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PIIRI
VALLILAN SEUDUN SOS.DEM. NAISET
VANHAT TOVERIT
VANTAAN SOS.DEM. YHDISTYS
VARSINAIS-SUOMEN NUORET KOTKAT
PIIRIJÄRJESTÖ
VARSINAIS-SUOMEN SOS.DEM. NUORISOPPIIRI
VARTIOVUOREN SOSIALIDEMOKRAATIT
VASTIN
YLIHOITAJAYHDISTYS

HENKILÖLUOVUTTAJAT

AHTIAINEN EELIS
BOGDANOFF ORVO
FONSEN FELIX
HEINONEN JUHO H.
HENTILÄ MARJALIISA
HURRI OLAVI
JUVONEN PIRJO
JÄRVELIN ILMU
KAINULAINEN MARKKU
KALELA JORMA
KANERVA VEIKKO
KANERVO NIILLO
KARRIMAA ANTTI
KEKARAINEN RISTO
KETTUNEN HEIKKI
KIVISTÖ AINO + AARNE
KOIVISTO ILONA
KOLINEN VIRPI
KONTKANEN PEKKA
KOUKI JOUKO
KÖNNÖMÄKI SINIKKA
LEHTONEN OLLI
LEHTOVIRTA ARMI
LINDHOLM TOIVO
LUJA-PENTTILÄ SINIKKA
METSÄMÄKI LAURI
MYÖTÄMÄKI YRJÖ
MÖNKKÖNEN MAURI
NEVALAINEN VALDE
NIEMINEN HANNU-MATTI
NIINIKOSKI IRJA

NORVANTO TEIJA
NYLUND KARI
OITTINEN HELVI
ONNISMAA PIRKKO-LIISA
OVASKA IRJA
PARIKKA RAIMO
PEKKOLA JUSSI
PENTTILÄ SULO
RIIHONEN KEIJO
RIUTTA EINO V.
SAARELA TAUNO
SALOVIRTA ARMAS
SOHKANEN VILJO
SORSA KALEVI
TAIPALE VAPPU & ILKKA
TANHUANPÄÄ IRJA
TANNER SAIMA
TOIVANEN TAIMI
TUOMI PIRKKO
TUOMISTO TERO
TÖRRÖNEN PENTTI
VALPAS SAARA
VIITAMIES JANNE
VORMULA SIRKKA

5.TOIMINNAN TUKIJAT

AUTO- JA KULJETUSALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO
AKT
ELANTO
ELÄKETURVAKESKUS
HAKA OY
HELSINGIN SOS.DEM. PIIRI
HELSINGIN PESUTEOLLISUUSTYÖNTEKIJÄIN
AMMATTIOSASTO N:O 9
HELSINGIN POSLIINI- JA LASITYÖNTEKIJÖIDEN
SOS.DEM. YHDISTYS
HELSINGIN TYÖVÄENYHDISTYS
HOTELLI- JA RAVINTOLAHENKILÖKUNNAN
LIITTO
KANSAN SIVISTYSSRAHASTO
KARKKILAN SOS.DEM. TY
KAUKLAHDEN SOS.DEM. YHDISTYS
KOTIEN PUOLESTA KESKUSLIITTO
KULUTUSOSUUSTOIMINNAN KESKUSLIITTO KK
KUMI- JA NAHKATYÖVÄEN LIITTO
KUNNALLISTEN TYÖNTEKIJÄIN JA
VIRANHALTIJAIN LIITTO
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KANSANVALTA
KYMENSALO EEVA
LASI- JA POSLIINITYÖVÄEN LIITTO
LEHIÖ AARNE JA LIISA
LIIKEALAN AMMATTILIITTO
MAASEUTUTYÖVÄEN LIITTO
METALLITYÖVÄEN LIITTO

MIINA SILLANPÄÄN SÄÄTIÖ
NUORTEN PUOLESTA KESKUSLIITTO
PERHELOMAT
POHJOLAN TYÖ
PUUTYÖVÄEN LIITTO
RAKENNUSTYÖLÄISTEN LIITTO
SATAKUNNAN SOS.DEM. PIIRI
SOSIALIDEMOKRAATTINEN LEHDISTÖ
SUOMEN AMMATTILIITTOJEN KESKUSJÄRJESTÖ
SAK
SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE
SUOMEN KIRJATYÖNTEKIJÄIN LIITTO
SOSIALIDEMOKRAATTISET NAISET
SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN
RAITTIUSLIITTO
STS-PANKKI
SVENSKA ARKIVFÖRENING
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
TEKSTIILI- JA VAATETUSTYÖVÄEN LIITTO
TOIMIHENKILÖARKISTO
TYÖVÄEN AKATEMIA
TYÖVÄEN KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ
TURVA
TYÖVÄENPERINTEEN TUTKIMUS
TYÖVÄEN SIVISTYSLIITTO
TYÖVÄEN URHEILULIITTO
UP-UUTISPALVELU
VALTION TYÖNTEKIJÄIN JA VIRANHALTIJAIN
LIITTO VTVL
VIKMAN ANNIKKI

4.4.1989

6

HÄMEEN KANSA

Tutkijat Rengossa

Työväen Arkistossa 2,5
hyllykilometriä aineistoa

Ennen pääsiäistä pistäytyi renkolaisen Toivo Lindholmin luona kaksi helsinkiläistä Työväen Arkiston tutkijaa, Simo Laaksovirta ja Veikko Rytönen. Helsingissä sijaitsevilla Työväen Arkistolla on materiaalia 2,5 hyllykilometriä ja käyttäjiä vajaa parituhatta. Pääosin valtionavulla toimiva Työväen Arkisto siirtyi viime vuonna tieto-

koneaikaan.

Lindholmin Toivolla materiaalia piisaa työväen tapahtumista todella runsaasti. Arkiston tutkijoiden mielestä Toivo Lindholmin tapaisten ihmisten omaehtoinen työväen aineiston keräämistyö on äärimmäisen tärkeää ja arvostettavaa.

— Korostan, että renkolaiset ovat jaksaneet säilyttää työväen ai-

neistoa sellaistenkin aikojen yli jolloin se aina ei ole ollut suotavaa ja hyväksyttävää. Renkolaiset ansaitsevat ison kiitoksen avustamisestaan näiden 15 vuoden aikana, painottaa Toivo Lindholm.

Yksinkertaistettuna Työväen Arkiston tutkijat toimivat seuraavasti; ensin materiaali kerätään, sitten järjestetään ja luetteloidaan. Tä-

män jälkeen materiaali saatetaan muiden tutkijoiden käyttöön.

Simo Laaksovirran mukaan materiaalin seulonta on olennaisen tärkeä osa työtä. Materiaalia riittää, mutta tilaongelma on krooninen. — Yhdistysten pöytäkirjat ja kaikki itse tuotetut esitykset ovat erittäin arvokkaita. Eli yhdistysten kaikki oma luova toiminta, alkupe-
räinen ja ainutlaatuinen on tärkeintä materiaalia, kertoo Laaksovirta.

Aineisto Arkistossa
parhaimmassa turvassa

Työväen Arkisto ja Kirjasto ovat hallinnollisesti erillään, mutta fyysisesti yhdessä. Laaksovirta puhuu-
kin symbioottisesta yhteiselosta. Myös Työväen Sivistysliitto TSL ja Arkisto toimivat paljon yhteistyös-
sä osaltaan jo senkin ansiosta, että niiden tilat sijaitsevat samassa rapussa.

Työväen Arkiston toiminnasta valtio rahoittaa noin 65 % ja loppu 35 % tulee SDP:n, STS:n ja eri ammattiliittojen kautta. Arkistossa oli vuoden 1988 lopussa tasan 2500 hyllymetriä aineistoa. Arkistossa on seitsemän vakituista työntekijää.

Arkiston tutkijoiden mielestä aineisto on Työväen Arkistossa parhaimmimmassa mahdollisessa turvassa. — Kosteus, tuli ja talojen ullakoilla esiintyvä home ovat kotisäilytysten suurimmat uhkakijät. Työväen Arkistossa kosteus ja ho-

Veikko Rytönen mielestä tavallisten ihmisten ottamat kuvat tavallisista ihmisistä työssään ovat todella arvokkaita. Aika, paikka ja lähde on myös hyvä olla selvillä. Oikealla renkolainen puuhamies Toivo Lindholm.

Vapaus 27.4.1989

Tuntematon työläisnainen hakee tilaa historian lehdille

ta työläisnaisliike oli alun alkaen hyvin luokkatietoinen. Luokkataisteluoista pidettiin kiinni ylitse naisnäkökulman.

— Porvarinaisten kanssa ei harastettu yhteistyötä. Porvarinaiset tosin ajoivat omaisuuteen perustuvaa äänioikeutta, joten tässä asiassa naisilla yli luokkarojojen ei ollut yhteistä tavoitetta.

— Nykyään sukupuoli yhdistää enemmän kuin luokka. Nykynaiset löytävät yhteisyyttä palkkatyöstä ja työelämässä esiintyvistä epätasa-arvosta, päivähoidon ongelmista ja naisen vastuusta perheessä. Edelleen naiset toimivat puolueiden sisällä naisjärjestöissä, mutta yhteisiä toimintakanaviakin

haetaan naisnäkökulman eteenpäin viemiseksi. Tästä tuorein esimerkki on Nytkis -liike.

— Vuosisadan alussa nimenomaan äänioikeusliike ajoi naisia työväenliikkeeseen. Ainoastaan Työväenpuolue tunnusti äänioikeuden kuuluvan kaikille. Työväenpuolueen miehet halusivat naiset mukanaan tuekseen omalle politiikalleen.

Marjaliisa Hentilä sanoo, että jos Suomea olisi rakennettu työläisnaisliikkeen tavoitteiden mukaisesti, meillä olisi ollut jo 20-luvulla hyvin edistysellinen yhteiskunta.

— Naiset veivät eduskuntaan kansainvälisestäikin ottaen radi-

kaaleja ja ajastaan edellä liikkuvia aloitteita. Naiset peräsivät mm. miesten elatusvelvollisuutta ja ensikotia aviottomille äideille. Aloitteiden edistyskäsitystä ihmeteltiin Amerikassa ja Euroopassa.

— Tosin aloitteet etenevät hitaasti, kun tsaari hajotti joka vuosi eduskunnan. Vasta vuoden -17 jälkeen uudistuksia voitiin lähteä ajamaan toden teolla.

Naistutkimus lähtökuopissaan

Tutkimus työläisnaisesta on vain yksi osoitus siitä, että naiset ovat lähteneet kirjoittamaan historiaa uudelleen. Marjaliisa Hen-

tilä sanoo, että aika on kypsytynyt naistutkimukselle vasta 80-luvulla.

— Naistutkimus syntyi 70-luvun opiskelijaliikkeestä. Naiset ovat lähteneet hakemaan identiteettiään historiasta, jota miehet eivät ole kirjoittaneet. Naiset tulevat kirjoittamaan koko maailman historian uudelleen.

Suomessa historian tutkimus on arkistolähteiden kannalta hyvä. Sodan eivät ole tuhonneet arkistojaa.

— Työläisnaisestakin on paljon aineistoa ja erittäin paljon tutkimatonta aineistoa. On tehtävä vielä paljon sen eteen, että naistutkijat saavat työnsä rahallista tukea ja julkaisijoita.

Tuntematon työläisnainen -kirjakin syntyi talkoovoimin ja piinallisten neuvotteluiden jälkeen löytyi kuntantajakin, Osuuskunta Vastapaino. Tilannetta kuvaa hyvin se, että talvisodan merkivuoden kunniaksi syksyllä ilmestyy ainakin viisi kirjaa. Sitä, mitä naiset tekivät talvisodassa kotirintamalla ja mikä merkitys heidän työllään oli, ei kirjoissa kerrota.

Teksti:
LEENA SERETIN

Marjaliisa Hentilä on yksi laajenevasta naistutkijoiden joukosta, joka kirjoittaa historiaamme uudelleen. Nyt kymmenen naisen joukko on penkonut työläisnaisen menneisyyttä ja raivannut sille tilaa historian lehdille.

Tuntematon työläisnainen

Kirjoittajat:
Kaarina Vattula
Pirjo Markkola
Riitta Oittinen
Mervi Kaarninen
Aino Saarinen
Maria Lähtenmäki
Marjaliisa Hentilä
Leena Laine
Marjaana Valkonen
Eine Mikkonen

Orvo Bogdanoff ja Pertti Paasio keskustelivat näyttelyn annista.

Postikorttinäyttely kuvaa työväenliikettä

Sdp ja Työväen Arkisto ovat yhdessä valmistanee postikortti- ja valokuvanäyttelyn "Valoa kohti", jonka on suunnitellut kirvesmies-tutkija Orvo Bogdanoff.

Näyttely avattiin Helsingissä, josta se lähtee kiertämään maakuntiin.

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 90 vuotta suomalaisen poliittisen työväenliikkeen syntymästä. Näyttely on järjestetty juhluvuoden kunniaksi ja sen avasi perjantaina ulkoministeri Pertti Paasio.

Kymmenisen vuotta sitten aloitettiin työväenliikkeen ja työväestön historian ja perinteen tallentamisen järjestäminen. Useita näyttelyitä on järjestetty ja niiden taso on noussut.

Näyttelyssä käsitellään mitä erilaisimpia aihepiirejä. Mukana ovat muun muassa wrightilaisen kauden yhdistysposti, vuoden 1905 suurlakko Suomessa ja Venäjällä, äänioikeustaistelu, lehtien lakkauttaminen, lippustaistelu, raittiusliike, Suomen kie-

asta kuin nykytilastakin.

— Yllätys oli vuoden 1907 vaalien kuva-aineiston harvinaisuus. Kuva-aineistoa on paljolti kadonnut. Esimerkiksi ensimmäisten vaalien Kyösti Kallion ehdokaskuvaa ei ole pystytty jäljittämään, Bogdanoff kertoi.

Valtionapua ja kiinnostusta

Arkistonhoitaja Esa Lahtisen mukaan työväen perinteen uudelleen järjestämiseen on vaikuttanut 1960 ja -70-luvuilla tapahtunut työväenliikkeen nousu ja erikoisesti opiskelijoiden kiinnostus työväenliikkeen historiaan. Yksityisarkistolaki takasi työväenliikkeen arkistoille lakisääteisen valtionavun. Arkistot saivat mahdollisuuden kehittyä.

Eräs suurimpia ongelmia on ollut saada työväenliikkeen järjestöt kiinnostumaan menneisyydestään. Sdp rahoittaa Työväen Arkistoa vuosittain noin 300 000 markalla.

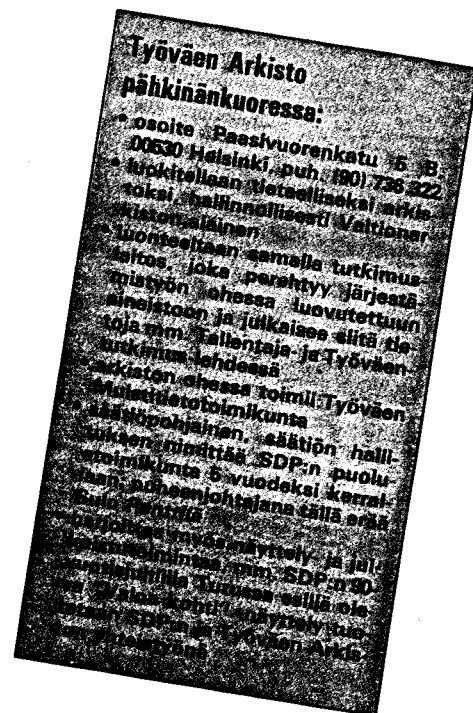
Sdp ja Työväen Arkisto ovat tuottaneet näyttelystä Bogdanoffin kirjoittaman painetun näyttelyluettelon. "Valoa kohti"-näyttely on esillä 2.5. saakka, jonka jäl-

"Valoa kohti"-näyttely kuvaa työväenliikkeen menneisyyttä ja nykyisyyttä.

Arkistotyöläinen —

HISTORIAN SALAPOLIISI

*Turun
tapahtumat*
26. - 27.8.89

Ulla Tapiovaara-Harpp on työskennellyt Työväen Arkistossa parisen vuotta. Hän järjestää parhaillaan Kulutusosuustoiminnan Keskusliiton KK:n arkistoa, joka käsittää yli sata hyllymetriä.

— Järjestelytyö on pitkäjänteistä ja se kestää tässä tapauksessa reilusti yli vuoden. Osuuskauppa-aineiston yhteydessä löytämäni ihanat vanhat mainokset ja muut hienot ilmoitukset sekä julisteen piristivät sopivasti pahimman kaamoksen aikaa, sanoo Ulla, joka pitää Työväen Arkistoa suunnattomana historian aarreaittana, tutustumisen arvoisena paikkana.

Uteliaan ihmisen työtä

Ullan mielestä ihmisellä on usein vääriä mielikuvia arkistoista "arkistotonttujen" paikkoina. Nämä käsitykset eivät päde ainakaan Työväen Arkistoon, jota työntekijät kuvailevat mielenkiintoiseksi, jopa vauhdikkaaksi työpaikaksi.

— Työskentelyympäristö on erittäin vireä ja antoisaa. Arkistotyö on tietynlaista historian salapoliisiötä — ja siksi kiehtovaa. Vanhojen asiakirjojen järjestäminen, tutkiminen ja muun selvittäminen sopii mainiosti uteliaalle ihmiselle, Ulla sanoo. Hän kertoo, että arkistossa on tunnelmaa kuin jouluna, kun sinne saadaan uusi luovutus: uudet aineistot herättävät yleistä kuhinaa ja innostusta!

KANSAINVÄLISYYS EI PÖLYTY ARKISTOSSAKAAN!

Suomea edusti toisen internationaalisen perustavassa kokouksessa 100 vuotta sitten Suomen ensimmäiseksi sosialistiksi nimetty Axel Niklas Herlin. Hänellä ei kuitenkaan ollut suurempaa merkitystä Suomen työväenliikkeessä. Vuosisadan vaihde oli Suomen työväenliikkeen kansainvälistymisen aikaa: erityisesti saksalaisia klassikoita käännettiin suomeksi ja suomalaiset työväen johtajat tekivät opintomatkoja Saksaan. Suomen työväenliike oli ensimmäistä kertaa virallisesti edustettuna vuonna 1907 internationaalisen kokouksessa Stuttgartissa. Edward Valppaan, Hilja Pärsisen, Yrjö Sirolan ja N.R. af Ursinin ohella työväenliikkeen kansainvälisiä suhteita hoiti Työväen Arkiston arkistonhoitaja K.H. Wiik.

Osoitus Suomen työväenliikkeen kansainvälisyydestä oli Työväen Arkiston perustaminen Helsinkiin vuonna 1909. Suomen sosialidemokraattinen puolue kuului työväenjärjestöjen kansainväliseen yhteistyöeliimeen, vuonna 1889 perustettuun toiseen internationaaliin. Sen jäsenjärjestöt ryhtyivät vuosisadan vaihteessa laajamittaisesti perustamaan kansallisia työväen arkistoja, jotka keräsivät työväenliikettä, työväestön asemaa ja ylipäätään yhteiskun-

Graffitit, diashow ja piikkilangat saivat juhlavieraat pyörittelemään päitään.

80 vuotta työväenperinnettä

Työväen Arkistossa avoimet ovet ja pannu kuumana

Työväen Arkisto täyttää tiistaina 80 vuotta. Juhlan kunniaksi ovet pidetään auki yleisölle tiistaina ja keskiviikkona. Tarjolla on opastettuja kiertokäyntejä arkiston aarteisiin. Niin gimis on Hagisnäyttely ja vanhoja dokumenttielokuvia.

— Näyttelyä pystytämme parhaillaan. Sitä on valmisteltu heinäkuusta saakka. Se kertoo Hakaniemestä. Liikkeelle lähdetään ajasta noin 120 vuotta sitten ja tullaan tämän päivän graffiteihin, kertoo arkiston johtaja Esa Lahtinen.

— Näyttelyssä pyritään elämyksellisyteen. Olemme pyrkineet valokuvasuurenoksin ja muun rekvisiitan avulla tekemään näyttelyn. Tekstin osuus on mahdollisimman pieni. Mukana on kaikkea aina piikkilangasta lähtien, Lahtinen sanoo.

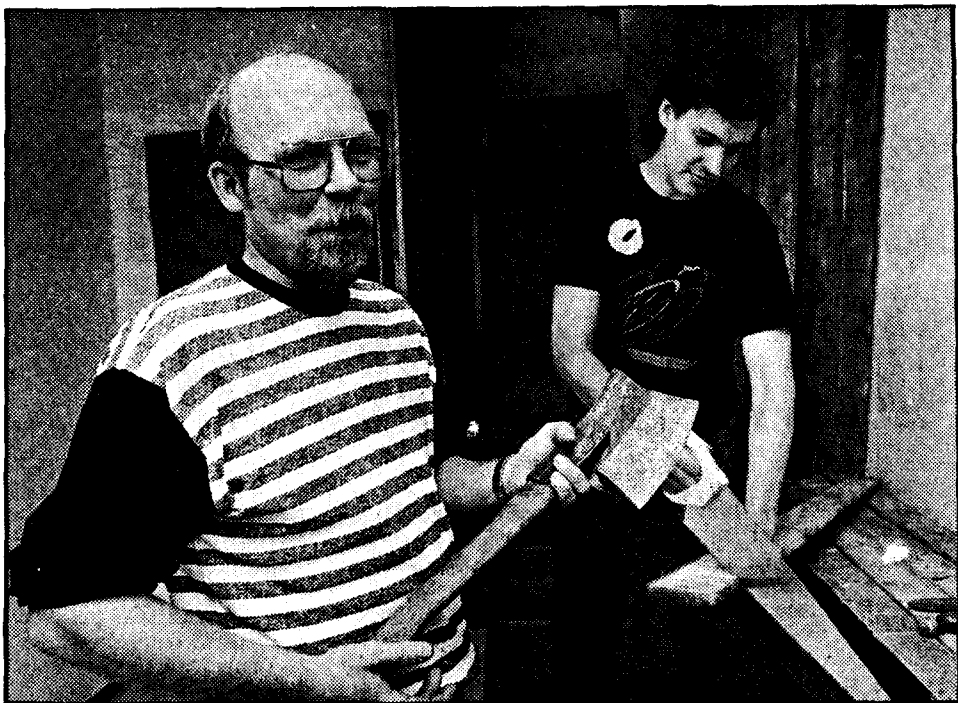
Näyttely jakautuu tavallaan jaksoihin ennen ja jälkeen kansalaisotaa. Aineisto on pääosin omaa, mutta jonkin verran on materiaalia lainattu museovirastosta ja Helsingin kaupunginmuseosta.

SDP:n Kotkan puoluekokous teki päätöksen Työväen

arkiston perustamisesta. Arkisto tallentaa jatkuvasti työväenliikkeen historiaa. Olenainen osa sen toimintaa on muistitiedon keruu. Sen tuloksena on julkaistu useita kirjoja työväenliikkeen historiasta mukana olleiden kertomana.

Juhlinta kestää siis kaksi päivää. Tiistaina on varsinainen vuosipäivä, ja silloin otetaan onnitteluja vastaan klo 13-16. Tiistaina ja keskiviikkona klo 11-17 on yleisölle kiertokäyntejä, torikahvila, jossa soitetaan elvää musiikkia ja esitetään vanhoja työväenliikkeen historiasta ker-

Demari 8.9.1989

Työvään arkiston johtaja Esa Lahtinen sanoo, että Niin gimis on Hagis-näyttelyllä kerrotaan elämyksellisesti Hakaniemen historiaa. Kirvesvarressa Esa Lahtinen ja sahaa käyttää Simo Laakkonen.

tovia dokumenttifilmejä.

— Tunnetuin filmeistä lie-
nee sensuroitu ja jo kadon-
neeksi luultu 1930-luvulla

pehty Punainen Helsinki.
Olemme sen kuitenkin löytä-
neet lähes kokonaisena, Lah-
tinen kertoo.

Työvään arkistossa työ-
kentelee seitsemän vakituista
työntekijää ja yleensä yksi tai
kaksi projektityöntekijää.

Hämeen Kansa 11.8.1989

Työväen Arkisto 80 vuotta

Arkistomyyrä haikailee entistä vilkasta kulttuuritoimintaa

Työväen Arkiston hoitaja Esa Lahtinen toivottaa poliitikot tervetulleiksi arkistoon etsimään poliittikalle perspektiiviä.

siassa Työväen Arkiston lähteiden perusteella.

— Vallanpitäjien mainetekojen lisäksi historiaa on alettu kirjoittaa alempien sosiaaliryhmien näkökulmasta. Koulujen historian kirjat ovat alkaneet käsitellä esimerkiksi vuoden 1918 tapahtumia puolueettomammin. Penseä suhtautuminen ei tosin ole vielä kukaan loppunut, vaan jotkut tutkijat

välttävät mainitsemasta Työväen Arkistoa lähdeluettelossaan, Lahtinen sanoo.

Poliitikkojen sietäisi vierailia

Lahtinen kutsuu poliitikkoja useammin vierailulle Työväen Arkistoon. Joskus puolueitoimiston väki on käyttänytkin arkistoa esi-

merkiksi selvittäessään SDP:n lipun historiaa.

— Kaappien penkominen antaa perspektiiviä.

Huvittuneena voi myös lukea tämän päivän lehtiä ja vanhoja pöytäkirjoja rinnakkain. Vuoden 1905 yleislakon innostuksen laannuttua oltiin työväenyhdistyksissä huolissaan nuorison apaattisuudesta ja vähäisestä kiinnostuksesta politiikkaan.

Kansainvälisyys kaapista esiin

Kaksi asiaa Lahtinen kuitenkin kaivaisi historian pölyistä uudelleen esille. Nimittäin henkiseen hyvinvointiin tähtäävän harrastus- ja kulttuuritoiminnan ja kansainvälisen solidaarisuuden.

— Aineellista hätää ei enää kärsitä, henkistä puutetta sitäkin enemmän, Lahtinen toteaa. On murheellista, että ennen niin vilkas työväen näyttämöiden, kuorojen ja soittokuntien toiminta on hiipunut.

Kansainvälinen solidaarisuus oli myös aikoinaan konkreettisempaa. Kun Suomen kuljetustyöläiset lakkoilivat, niin muiden pohjoismaiden ammattijärjestöt paitsi moraalisesti tukivat työtaistelua

lähettivät myös suomalaisille huomattavia summia rahaa.

Päiväkirjoja etsitään

Ensi vuosikymmenellä Arkistossa aiotaan paneutua kuvaarkiston järjestämiseen ja kartuttamiseen. Arkiston valokuvia on käytetty historian kirjoissa, järjestöhistorioissa sekä lehdissä, joihin kuvallisen materiaalin tarve kasvaa koko ajan.

Lahtinen toivoo, että tulevaisuudessa päästäisiin vanhan arkiston lajittelusta uuden keräämiseen.

— Merkkihenkilöiden kirjeen vaihdon ja asiakirjojen lisäksi kaivattaisiin aineistoa myös tavallisten ihmisten arkipäivästä. Työelämä muuttuu ripeää tahtia ja olisi hyvä tallentaa tämän päivän työt tehtäviä esimerkiksi videolle tulevia sukupolvia varten, Lahtinen sanoo.

Teksti:
PAULA SAUKKO
Kuvat:
KALEVI
KESKI-KORHONEN
ja TYÖVÄEN ARKISTO

